

RAAD VAN BEHEER

HOUDEN VAN HONDEN

MODULE 6 VOEDING EN VERZORGING

Module 6 Voeding en verzorging	Eindtermen	Geschatte lesuren
K. kent de globale fysiologie van het spijsverteringsstelsel.	Verloop maag- darmstelsel in onderdelen en functie.	6 uur
K. kent de wijze van vertering.	Mechanische en chemische vertering.	
K. kent de werking en het belang van nutriënten in de hondenvoeding.	Indeling nutriënten en hun werking. Energievoorziening. Nut hulpstoffen.	
K. weet welke soorten voeding er zijn.	Kent de verschillen tussen zelfbereid, KVV en broksoorten.	
K. weet wat een hond nodig heeft.	Speciale voedingsbehoefte. Bepalen juiste conditie.	
K. kent de diverse vacht(types) en de verzorging hiervan	Kent de verschillen tussen plukvacht, knipvacht en ruivacht.	
K. kent de overige lichaamsverzorging.	Onderhoud gebit, nagels, geslachtsdelen, neus, oren en ogen en de hieraan verbonden problemen.	
K. kent de taken van huid en vacht.	Bescherming.	

INHOUD

VOEDING	3
INLEIDING	3
OORSPRONG	4
SAMENSTELLING	6
WATER EN DROGE STOF	6
EIWITTEN EN AMINOZUREN	7
VETTEN EN VETZUREN	7
KOOLHYDRATEN	7
MINERALEN	8
VITAMINES	8
OVERIGE STOFFEN	8
VERTEREN	9
MOND	10
KEEL EN SLOKDARM	11
MAAG	11
DARMEN	12
HET VERTEREN VAN VOEDINGSSTOFFEN	13
EIWITTEN EN AMINOZUREN	14
VETTEN EN VETZUREN	14
SUIKERS, ZETMEEL EN VEZELS	14
VITAMINES EN MINERALEN	14
WAT HEEFT EEN HOND NODIG?	15
VERZORGING	16
INLEIDING	16
DE VACHT	16
OPBOUW VAN DE VACHT	17
DE HUID	18
VERSCHILLENDE HAREN IN ÉÉN VACHT	19
SOORTEN VACHT	19
DE GROEI VAN DE HAREN	20
VACHTTYPES	23
• KORT- EN GLADHAAR	23
• STOKHAAR	23
• RUW- OF DRAADHAAR	23
• LANGHAAR	24
• LANGHARIG MET BAARD	24
• KOORDVACHTEN	24
• HAARLOOS	25
VERZORGING	25
DE VACHT	25
DE OREN	25
DE OGEN	26
HET GEBIT	26
VERZORGING VAN DE ANUS	27
DE PENIS	27
DE VULVA	27
DE VOETEN	28
DE NAGELS	28
CONTROLE NA DE WANDELING	29

VOEDING

INLEIDING

Om te begrijpen hoe voeding wordt verteerd is het van belang het algemene functioneren van het lichaam te begrijpen.

Het lichaam kun je vergelijken met een brandstofmotor. De motor werkt op brandstof, de voeding. De brandstof moet erin en de afvalstoffen moeten eruit. Wie slechte brandstof gebruikt kan problemen krijgen met de prestaties van de motor, met de onderdelen of met de motor zelf.

In het lichaam is de brandstof de voeding, de sleutel die wordt omgedraaid om te starten is het zenuwstelsel. Als het motorblok gestart is, is beweging mogelijk. En de brandstof moet gemengd worden met zuurstof om te kunnen werken, net als in het bloed van een dier, waar zuurstof essentieel is om de voedingsstoffen te kunnen rondbrengen.

Voeding bestaat uit een combinatie van voedingsstoffen en voedingshulpstoffen, waarbij de voedingsstoffen worden onderverdeeld in bouw- en brandstoffen.

- **Bouwstoffen** zijn de bouwstenen voor groei en herstel.
- **Brandstof** is de stof die zorgt voor energie.

De juiste verhouding en de kwaliteit van deze stoffen is daarbij van belang voor het functioneren van het organisme, in dit verband dus de hond.

Oorsprong

De hond is de eerste diersoort die is gedomesticeerd. Domesticeren betekent simpelweg dat een wild dier een huisdier wordt. Hoe dat precies is gegaan is al heel lang een onderwerp van discussie: hoe lang is het geleden, stond er één wolvensoort aan de basis of meerdere, waren er andere hondachtigen betrokken?

Onderzoek wijst momenteel op een periode die ongeveer 18.000 tot 32.000 jaar geleden is. De meest gangbare theorie is dat er wolven waren die resten van de voeding van mensen aten. Deze mensen, nog jagers en verzamelaars, tolereerden de wolven. Deze eerste wolven worden ook wel "proto-honden" genoemd.

Ongeveer 12.000 jaar geleden veranderde de levensstijl. Waarschijnlijk betreft het vooral het gebied van het huidige Zuid-West Azië. In de nederzettingen die ontstonden begonnen mensen actief met domesticeren van geiten, schapen, varkens en runderen en men begon gewassen te verbouwen. Het afval trok proto-honden aan en de dieren begonnen functies te ontwikkelen: ze bleken te waken, ze waren behulpzaam bij jacht en bij het drijven van vee. Door het sociale karakter van deze dieren ontstond er een wederkerige band tussen dier en mensen.

De dieren aten resten en afval en kregen die waarschijnlijk ook toegeworpen.

Proto-honden raakten steeds verder geïsoleerd van de soort waar ze vanaf stamden: uiterlijk en gedrag ging steeds meer afwijken. Ze werden kleiner en hadden daardoor ook minder voedsel nodig en actief in groepen jagen op grote prooien was niet meer nodig. Doordat er meer zetmeel in het dieet kwam ontstonden er ook aanpassingen in de mogelijkheid dit te verteren: de meeste honden kunnen beter zetmeel verteren dan wolven.

Niet alle rassen hebben deze genetische aanpassing: Husky's bijvoorbeeld missen deze mogelijkheid. Nog steeds leeft een groot deel van deze honden bij nomadische jagers, wat dit verschil zou kunnen verklaren.

De uiterlijke aanpassingen zijn van veel recenter datum: geschat wordt 3000-4000 jaar geleden. Mensen gingen gericht selecteren op kenmerken. De laatste 200 jaar heeft die selectie de grootste vlucht genomen. In gedrag en uiterlijk werd de variatie steeds groter.

De wolf is een carnivoor. Hij eet over het algemeen grote prooien en heeft een vaste volgorde: eerst wordt de buikholte geopend en worden de organen gegeten. Deze bevatten vitamines die de wolf nodig heeft. Na de organen worden de grote spiergroepen aan voor- en achterhand gegeten, daarna de kleinere spieren aan ribben en poten, en soms worden ook botten, pezen, kraakbeen en huid gegeten. Dat gebeurt echter vooral in tijden van schaarste.

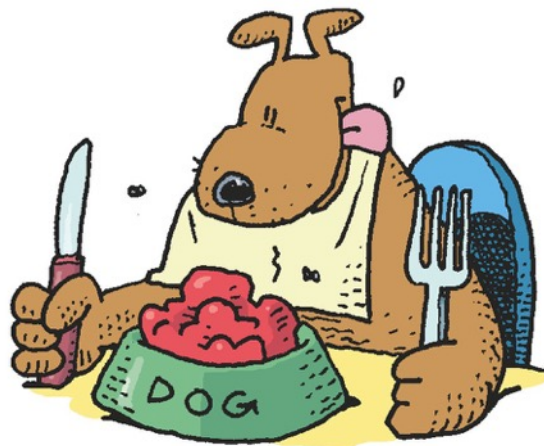
Plantaardig materiaal staat maar weinig op het menu: als het al wordt gegeten zijn het bessen en noten. De hoeveelheid varieert van 0,1% tot 3% van het totaal. Soms eten wolven gras, de oorzaak daarvan is onbekend. Er wordt wel gedacht dat het is om darmparasieten kwijt te raken.

In tegenstelling tot wat misschien verwacht wordt, eten wolven niet de pensinhoud. Soms wordt wel de penswand gegeten, maar nooit de inhoud.

De hond is dus een carnivoor of vleeseter (in tegenstelling tot herbivoren of planteneters zoals runderen en omnivoren of alleseters, zoals de mens of het varken). Dat betekent niet dat het dieet van de hond alleen uit vlees bestaat. Gezien zijn voorgeschiedenis zal zijn voedsel voornamelijk bestaan uit vlees én voorverteerd voedsel (vergelijk de wolf die een prooi vangt en die opeet). Een carnivoor kan dan ook beter omschreven worden als een prooi-eter.

Hoewel carnivoren plantaardig voedsel vaak wel lekker vinden, zijn ze niet in staat om rauw plantaardig voedsel te verteren. Dit komt omdat de celwand van een plant is voorzien van een extra laagje. Dat extra laagje is cellulose. Voor de vertering van de cellulose zijn bepaalde bacteriën in het darmstelsel nodig die de carnivoor – en dus ook de hond – bijna niet bezit. Een plantencel bevat echter wel belangrijke voedingsstoffen, zoals bepaalde vitamines.

Maar welke categorie van eters we ook bespreken: voordat het ingenomen voedsel benut kan worden, zal al het voedsel dat gegeten wordt, verteerd moeten worden.

SAMENSTELLING

Voeding bestaat uit eiwitten, vetten, koolhydraten, vitamines, mineralen en water. Al deze stoffen zijn belangrijk en daarom moeten ze dus ook allemaal in de voeding aanwezig zijn. Als de hond ze heeft gegeten moeten ze vervolgens kunnen worden opgenomen in het spijsverteringskanaal. Hoe werkt dat?

Water en droge stof

Voeding kan worden onderverdeeld in water en droge stof. In de droge stof zitten alle componenten die de hond nodig heeft. De plantaardige producten (soja, tarwe, bietenpulp) en de dierlijke producten (vleesmeel) die in droog voedsel (brok) worden gebruikt bevatten 80-90% droge stof. In dierlijke producten als rundvlees, eendagskuikens en prooidieren zit 30-40% droge stof.

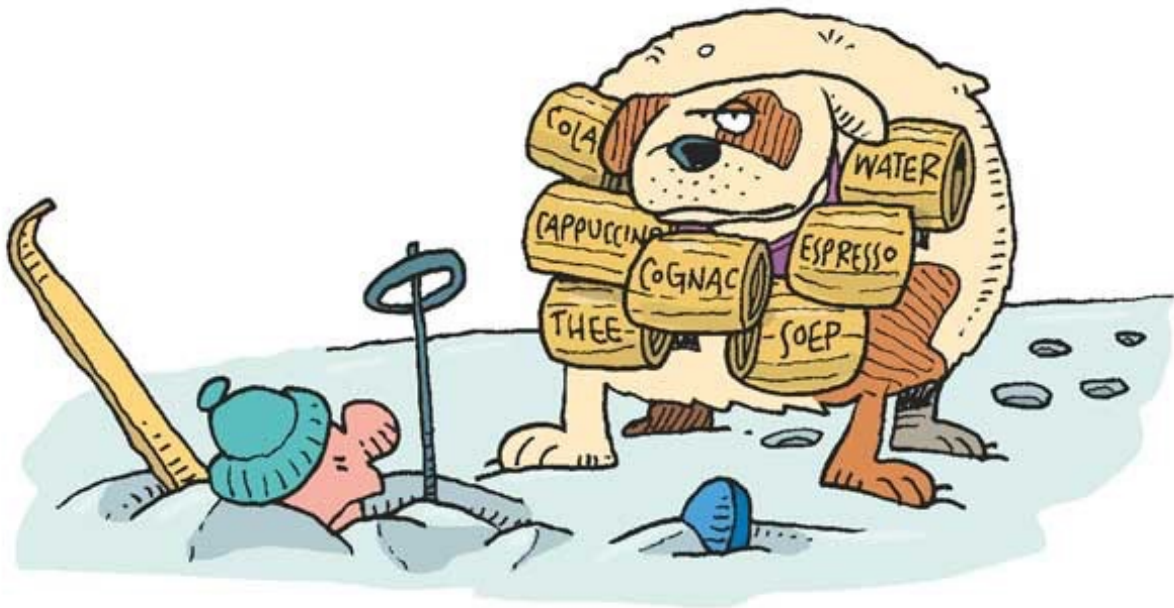
Afhankelijk van de soort en samenstelling wordt de droge stof grotendeels of gedeeltelijk verteerd.

Eiwitten en aminozuren

Eiwitten zijn een belangrijke bouwstof voor alle levende cellen, hormonen en enzymen in het lichaam. Het zijn grote en complexe moleculen. Een eiwit is een lange keten van aminozuren en die aminozuren onderscheiden we in twee soorten.

Essentiële aminozuren zijn de aminozuren die een hond niet zelf kan aanmaken en die dus via de voeding moeten worden aangeboden.

Niet-essentiële aminozuren worden door het lichaam zelf aangemaakt.

Vetten en vetzuren

Vetten zijn de meest geconcentreerde vorm van energie die in voeding aanwezig kan zijn. Een vetmolecuul bestaat uit koolstof, zuurstof en waterstof. Vetten bevatten vetzuren. Daarvan zijn er verschillende types. Hoe een vet is samengesteld – uit welke vetzuren het bestaat – bepaalt over wat voor soort vet we het hebben en hoe gezond die soort is.

Ook hier geldt weer: er zijn vetzuren die een hond niet zelf kan aanmaken en die daarom essentiële vetzuren worden genoemd.

Wanneer voeding meer vet bevat dan nodig is wordt dat vet opgeslagen als reserve.

Koolhydraten

Suikers, zetmeel, vezels: het zijn allemaal koolhydraten. Ze bestaan uit suikermoleculen en de koolhydraten worden ingedeeld aan de hand van het aantal suikermoleculen waaruit ze bestaan.

Er zijn enkelvoudige koolhydraten zoals bijvoorbeeld glucose en fructose, tweevoudige koolhydraten zoals bijvoorbeeld sucrose (tafelsuiker) en meervoudige koolhydraten, zoals stoffen als zetmeel, glycogeen (een vorm van zetmeel) en vezels.

Enkelvoudige koolhydraten en meervoudige koolhydraten die in de darmen kunnen worden afgebroken tot enkelvoudig, kunnen door de darmen worden verteerd, maar bijvoorbeeld vezels kunnen niet door een hond worden verteerd.

Mineralen

Mineralen leveren geen energie, maar zijn wel belangrijk voor de functies van het lichaam. Ze zorgen voor een goede balans in de reacties van cellen en zijn van belang voor de celopbouw.

Vitamines

Vitamines regelen omzettingen van stoffen; ze zorgen voor de opbouw van bepaalde stoffen en zijn belangrijk bij het vrijmaken van energie uit andere stoffen. Ook bij de opbouw van bepaalde enzymen zijn ze van belang.

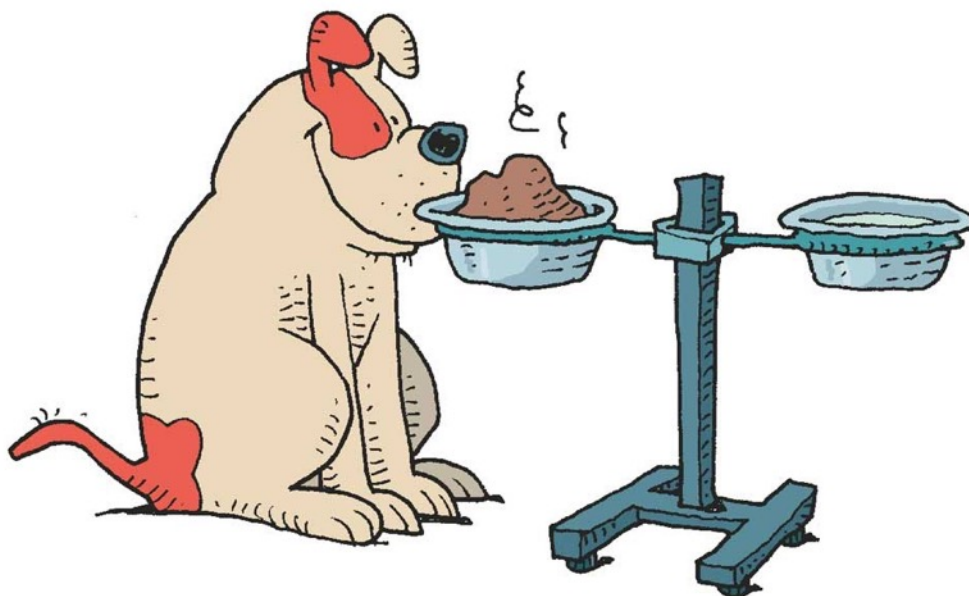
Er zijn 13 verschillende vitamines bekend. De verdeling valt uiteen in wateroplosbare vitamines (vitamine B en alle C vitamines) en vetoplosbare vitamines (A, D, E en K).

De vetoplosbare vitamines kunnen door het lichaam worden opgeslagen, de wateroplosbare niet.

Overige stoffen

Er zijn nog andere stoffen die voor het welzijn van een hond van belang kunnen zijn, zoals bijvoorbeeld antioxidanten. Antioxidanten kunnen natuurlijke stoffen zijn, maar het kunnen ook synthetische producten zijn.

Voeding kan verder natuurlijk nog ongewenste stoffen bevatten zoals pesticiden en andere ongewenste stoffen.

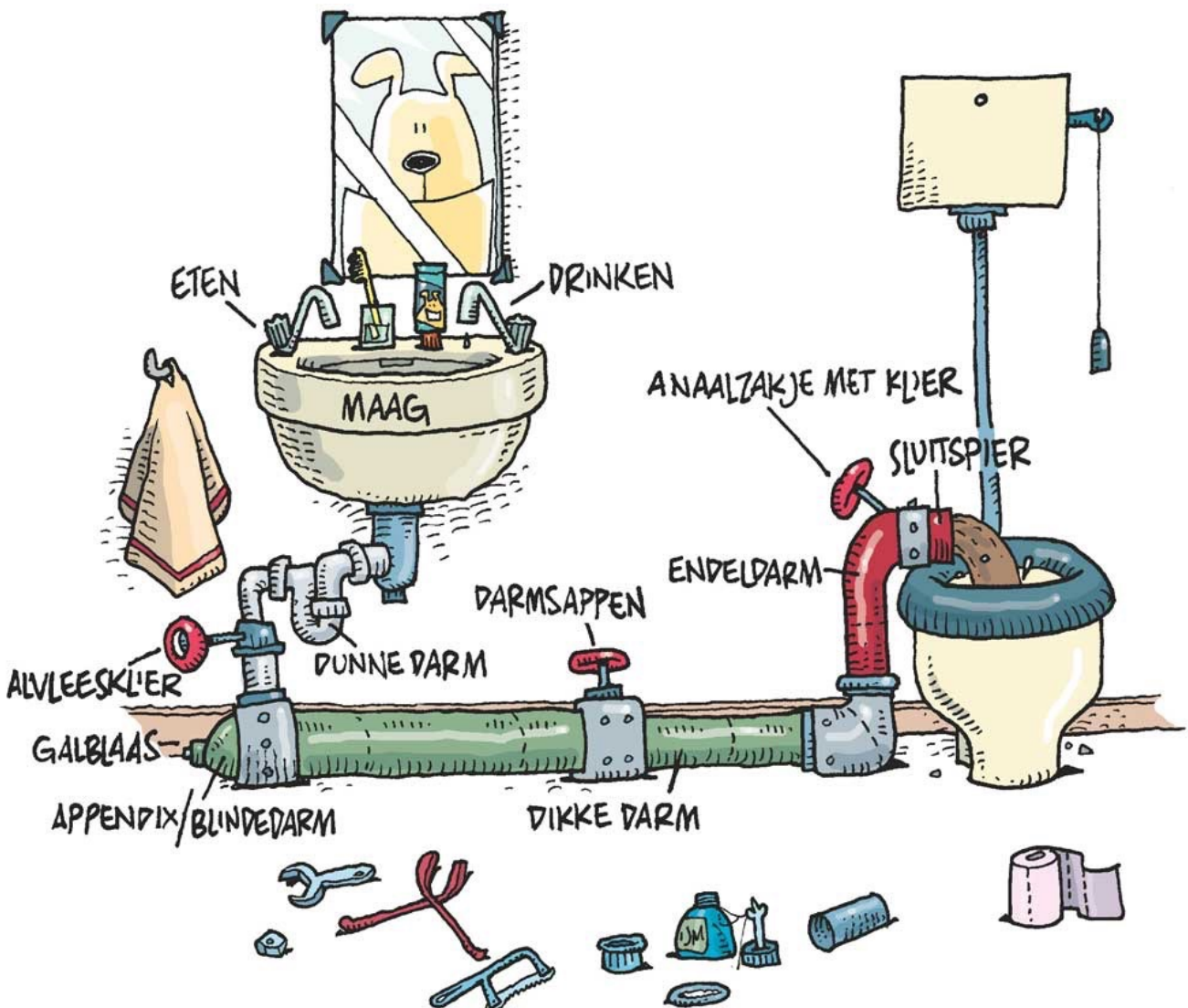

VERTEREN

Roofdieren zijn ingesteld op het eten van een prooi. Hun lichaam is gebouwd op het vangen ervan en is ingesteld op het verteren van het hele dier. Het verteren van de voedingsstoffen gebeurt in het spijsverteringssysteem.

Het spijsverteringssysteem bestaat uit:

- De mond
- De keel
- De maag
- De dunne darm
- De dikke darm

Er zijn een aantal aspecten die hierbij van belang zijn, zoals het gebit, de tong, speekselklieren, alvleesklier, lever en galblaas. De voeding wordt gaandeweg steeds verder afgebroken en verkleind, waardoor de voedingsstoffen via de darmwand kunnen worden opgenomen in het bloed. Het bloed zorgt vervolgens dat de voedingsstoffen in de cellen terecht komen. Tegen die tijd is de voeding afgebroken tot eiwitten, vetten, koolhydraten, vitamines en mineralen. In de cellen worden de stoffen gebruikt voor de specifieke levensprocessen zoals beweging, groei en voortplanting.

Mond

De vertering begint in de mond. Hier heet het mechanische vertering. De hond kan hier alleen nog maar het voedsel verkleinen. Een hond kan niet malen met zijn kiezen, maar hij knipt en scheurt. Hij gebruikt hiervoor het gebit, de tong en de speekselklieren.

De verschillende soorten tanden hebben een eigen functie.

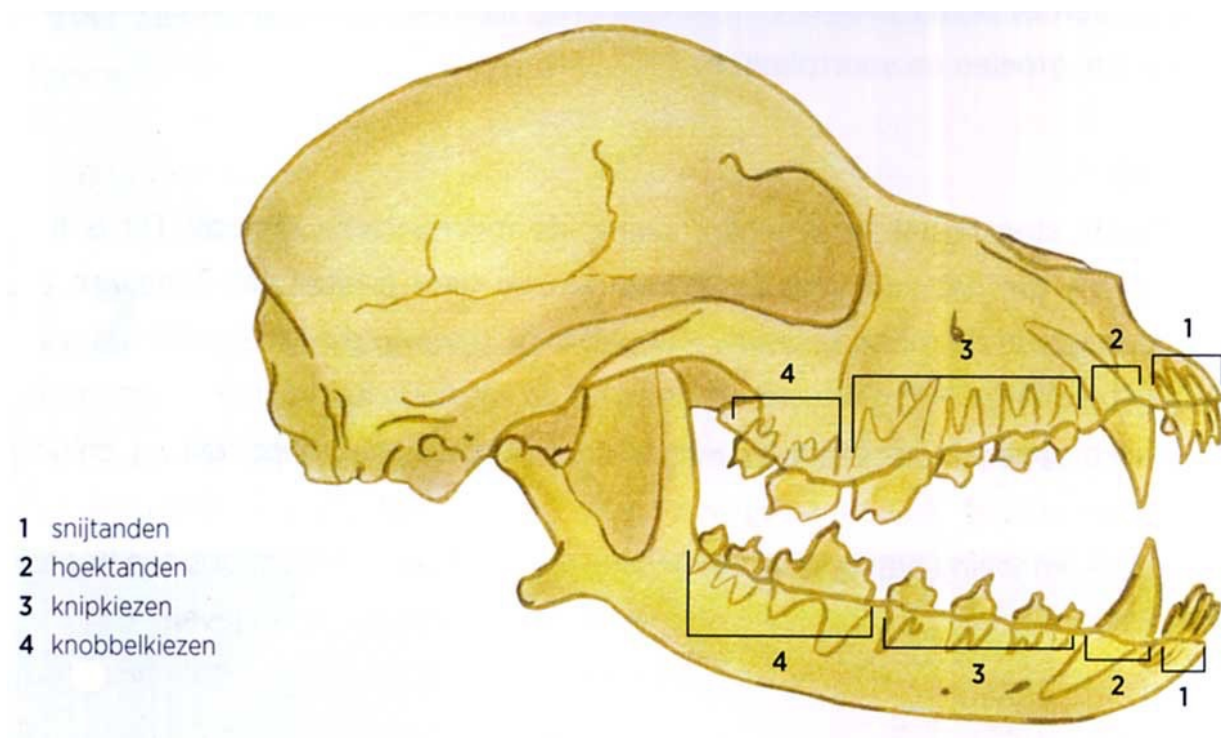
De snijtanden (incisivi) worden gebruikt voor snijden, scheuren en schrapen.

De hoektanden (canines) worden gebruikt voor vasthouden en doorboren.

De knipkiezen (premolaren) worden gebruikt voor het vasthouden en knippen.

De knobbelkiezen (molaren) worden gebruikt voor het breken en verkleinen.

De P4 in de bovenkaak en de M1 in de onderkaak worden scheurkiezen genoemd. Dit zijn de kiezen die over het algemeen worden gebruikt voor kraken en verkleinen van voedsel.

Het gebit van een hond laat duidelijk zien dat hij niet is gemaakt om te kauwen zoals mensen dat doen. Honden verkleinen het voedsel en slikken de brokken door.

Tijdens het kauwen en slikken wordt speeksel geproduceerd, waardoor het slikken makkelijker gemaakt wordt. Het speeksel bestaat uit water en enkele andere stoffen die de zuurgraad in de mond reguleren. Maar in tegenstelling tot de mens bevat het hondenspeeksel geen amylase, een enzym dat zetmeel splitst. In de mond vindt daardoor alleen mechanische vertering plaats. De chemische vertering begint pas in de maag. Honden hebben minder smaakpapillen dan mensen, ze proeven overwegend met hun neus.

Keel en slokdarm

De peristaltiek van honden is opvallend sterk. Peristaltiek is de knijpend beweging van een buisvormig orgaan zoals bijvoorbeeld de slokdarm. Daardoor worden grote brokken voedsel snel vervoerd naar de maag. Dat is dan ook de plaats waar de chemische vertering begint. Het einde van de slokdarm wordt afgesloten met een kringspier.

Maag

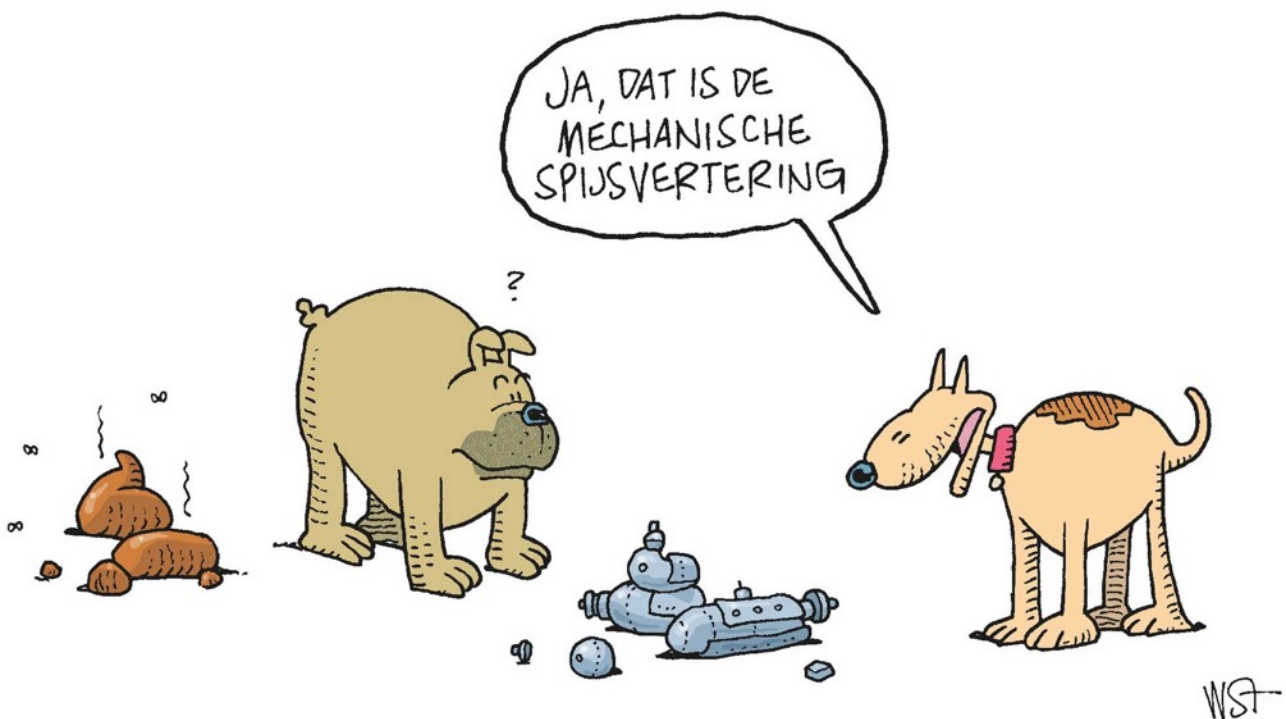
De maag is feitelijk een tijdelijke opslag van voedsel. Dat wordt hier bewerkt en langzaam aan de dunne darm afgegeven. Een hond kan relatief veel voedsel tegelijk eten, tot ongeveer 20% van zijn lichaamsgewicht.

De maagwand produceert maagzuur, pepsine (een enzym dat in de maag eiwitmoleculen splitst) en slijm.

Hierdoor vervormen de eiwitten dusdanig dat de verteringsenzymen ze geschikt kunnen maken voor opname door de darmwand.

Het maagzuur doodt de meeste micro-organismen, maar niet altijd allemaal. Het komt voor dat sommige bacteriën de maag overleven. Dat gebeurt soms met Salmonella, MRSA en E. coli.

De maagspijeren masseren de voedselbrij en kneden het in kleinere delen. Dit is ook een vorm van mechanische vertering. In de maag wordt nog een enzym geproduceerd, lipase genaamd. Lipase is nodig voor het verteren van vetten.

Darmen

De darmlengte bepaalt grotendeels hoelang voedsel in het verteringsstelsel blijft. Bij een carnivoor zijn de darmen relatief kort. Ter vergelijking: de darmlengte van een hond is 6 x de lichaamslengte, bij een herbivoor als een paard is dat 12 x.

De tijdsduur die nodig is voor de vertering van voedsel varieert daardoor deels door het formaat van de hond: gemiddeld duurt het volledige verteringsproces bij een dwergpoedel van 3,8 kilo een kleine dag, bij een Sint Bernard van 60 kilo duurt het bijna 2 dagen.

Het voedsel wordt beetje bij beetje aan de dunne darm afgegeven.

Het eerste deel van de dunne darm, de twaalfvingerige darm geheten, produceert veel slijm. Dat beschermt de darmwand en maakt de brij papperiger. In dit stuk van de dunne darm geven de galblaas en de alveeskluis sappen af die aan de voedselbrij worden toegevoegd. Samen met de enzymen uit de darmwand zorgen deze stoffen voor de vertering van vetten, eiwitten, zetmeel en glycogeen.

Bij honden heeft het sap van de alveeskluis bovendien nog een extra werking: het doodt de bacteriën die de maag hebben overleefd. Mochten er nog Salmonella- MRSA- of E. coli-bacteriën zijn, dan worden die hier gedood.

De gal is een vloeistof die uit de galblaas via een buisje in de dunne darm terecht komt. Gal bestaat uit water, galzouten, bilirubine en cholesterol. Het is vooral van belang voor de vetvertering. De aanvoer wordt gestimuleerd door het aanbod, dus: is er weinig vet in de voeding, dan zal er minder gal worden aangevoerd.

De darmwand van de dunne darm is sterk geplooid, waardoor er uitstulpingen ontstaan. Deze plooiën, villi genaamd, zorgen voor oppervlaktevergroting. Dat is belangrijk, want hoe meer oppervlak, hoe meer mogelijkheden voor de darmwand om voedingsstoffen op te nemen. Via de darmwand komen de voedingsstoffen vervolgens in de bloedbaan en zo worden ze naar de verschillende lichaamsdelen getransporteerd.

De samentrekkingen van de darmen zorgen ervoor dat de brij wordt voortgestuwd en tegelijk ook in steeds kleinere stukjes wordt gekneet (mechanische vertering). Het oppervlak van de voedseldeeltjes wordt zo steeds groter, en de verteringsenzymen kunnen meer delen bereiken en erop inwerken.

De dunne darm neemt de verteringsproducten op van vetten, eiwitten, glycogeen en zetmeel, en verder ook vitamines en mineralen.

De dikke darm is het laatste deel van het verteringsstelsel en bestaat bij honden uit de blinde darm en de endeldarm. De blinde darm is net als bij mensen beperkt ontwikkeld. De dikke darm is kort en niet geplooid; hij bevat geen villi.

De voedselopname vindt dus alleen plaats in de dunne darm. De dikke darm is vooral bestemd voor de afvoer van de onverteerbare stoffen. Dat hij zo kort is betekent absoluut niet dat hij niet belangrijk is: er wordt hier veel water opgenomen uit de brij zodat de inhoud steeds dikker wordt. Hier worden bovendien vitamines en mineralen opgenomen door de darmwand.

In de dikke darm leeft een uitgebreide flora van micro-organismen, meestal simpelweg aangeduid met “darmflora”. Ze leven op onverteerbare voedselresten, darmcellen en darmslijm en produceren vitamines en de zogenaamde “korte-ketenvetzuren”. Deze vetzuren leveren energie.

De dikke darm produceert ook gassen. De hoeveelheid en geur hiervan wordt deels beïnvloed door wat de hond te eten krijgt.

De darmflora is dus van groot belang voor een goed functioneren van de hond en zijn spijsvertering.

Bij herkauwers is de dikke darm vele malen langer en wel geplooid. Deze aanpassingen zijn nodig omdat herkauwers een dieet hebben met veel onverteerbaar materiaal. Grassen hebben celwanden van cellulose en er zijn speciale voorzieningen nodig om die af te breken. Herkauwers hebben daarom speciale micro-organismen in de dikke darm die gespecialiseerd zijn in het afbreken van dergelijke cellen.

Afhankelijk van de grootte van de hond blijft het voedsel dan 9 tot 40 uur in de dikke darm. Al die tijd wordt het gekneet en ingedikt.

De endeldarm is het laatste stukje van het verteringsstelsel. Hier wordt de ontlasting daadwerkelijk gevormd en tijdelijk opgeslagen. Het einde van de endeldarm wordt afgesloten door de kringspier (anus).

HET VERTEREN VAN VOEDINGSSTOFFEN

Welke stoffen zijn nu essentieel voor een hond? De allerbelangrijkste is wel water.

Water is geen echte voedingsstof maar wel essentieel in de voeding en bovendien een belangrijk bestanddeel van het lichaam zelf. Water is belangrijk als transportmiddel, als oplosmiddel. Het mag dan ook nooit ontbreken in de voeding. Een hond heeft onder normale omstandigheden 50-60 ml water per kilogram gewicht per dag nodig. Als een hond droogvoer eet, zal hij meer drinken dan bij het voeren van vleesproducten. Water dient dan ook altijd beschikbaar te zijn.

De dikke darm onttrekt water aan de darminhoud. Als dat onvoldoende gebeurt of wanneer het voedsel te snel passeert, ontstaat er diarree: de brij is onvoldoende ingedikt.

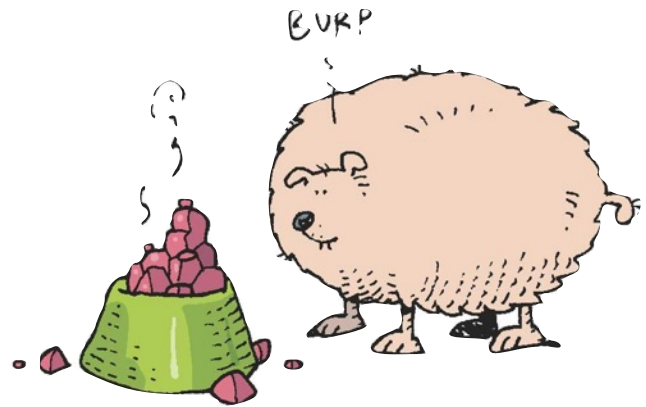
Als er teveel water wordt opgenomen ontstaat er verstopping.

Eiwitten en aminozuren

Eiwitten worden in de maag en darm door enzymen in steeds kleinere delen gesplitst, tot zij een formaat hebben dat kan worden opgenomen door de darmcellen. De eiwitten zijn dan in enkele, of eenheden van twee of drie aminozuren gesplitst. De darmcellen geven deze stoffen af aan het bloed zodat ze door het lichaam verspreid kunnen worden.

Eiwitten die niet in de dunne darm verteerd worden komen in de dikke darm terecht. Enkele eiwitten worden daar alsnog afgebroken, maar hierbij ontstaan ammoniak en korte-ketenvetzuren. De dikke darm draagt dus niet bij aan de aminozuuropname.

Vetten en vetzuren

De vertering van vet is anders dan die van glycogeen, eiwit of zetmeel. Voor vet is met name de gal van belang. Gal is een vloeistof die wordt toegevoegd vanuit de galblaas. De galzouten verdelen grotere vetbolletjes in steeds kleinere vetbolletjes. Dit proces heet emulgeren. De kleine bolletjes hebben samen een groter oppervlak dan grotere bolletjes en zo kan het enzym dat de vertering regelt, lipase afkomstig uit de alvleesklier, het dus beter bereiken.

De lipase scheidt het vet in losse vetzuren die allemaal op hun eigen manier door het lichaam kunnen worden opgenomen.

Suikers, zetmeel en vezels

Suikers kunnen zonder verdere vertering door de dunne darm worden opgenomen.

Het enzym amylase, ook afkomstig uit de alvleesklier, helpt bij de vertering van zetmeel, maar ook bij die van glycogeen.

Honden blijken een hoge activiteit van amylase te hebben, hoger dan gemiddeld gemeten bij carnivoren. De verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat honden zich tijdens hun domesticatie goed hebben aangepast aan een gevarieerder dieet met meer zetmeel. Als er meer zetmeel in een dieet zit is er namelijk ook een hogere productie van amylase.

De verteerde delen worden in de dunne darm aan het bloed afgegeven.

Vezels zijn koolhydraten die niet in de dunne darm verteerd worden. Ze komen daardoor onverteerd in de dikke darm terecht en worden onverteerd uitgescheiden. Een duidelijk voorbeeld hiervan is de plantenvezel cellulose. Honden kunnen geen cellulose verteren.

Andere vezelsoorten zijn vaak wel te verteren door de micro-organismen in de dikke darm en zijn daardoor nuttig voor de darmflora.

Vitamines en mineralen

Sommige vitamines, zoals bv de wateroplosbare vitamine B, kunnen direct worden opgenomen uit het voer. Maar mineralen zijn veel lastiger: ze moeten opgelost zijn voor het lichaam ze kan opnemen.

Niet alle mineralen verdragen elkaar goed. Zo kan een te hoge concentratie aan calcium de opname van fosfor tegenhouden, waardoor daar een tekort aan kan ontstaan. Omgekeerd kan teveel fosfor de opname van calcium remmen. De balans is dus van groot belang.

WAT HEEFT EEN HOND NODIG?

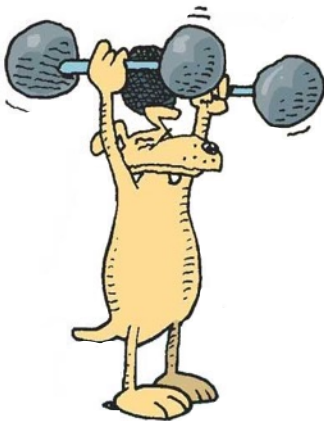
Wie wil uitrekenen wat een hond nodig heeft moet enkele begrippen kennen.

Het begrip “basaalmetabolisme” is belangrijk: daaronder wordt verstaan het energieverbruik van een hond in rust en bij een neutrale omgevingstemperatuur.

Dat wil dus zeggen dat als die zaken afwijken, de behoefte ook af kan wijken.

De basisbehoefte is dus een staat van rust, maar een normale hond beweegt. Bewegen kost energie en een normaal bewegende hond heeft daarom ongeveer 1,6 tot 1,8 x de basisbehoefte nodig.

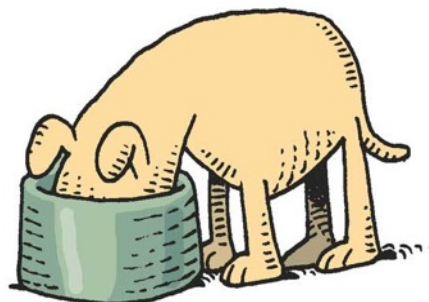
Als een hond bijvoorbeeld sport, beweegt hij meer en heeft hij dus meer nodig. Een opgroeiende pup heeft ook veel meer nodig. Tot de leeftijd van vier maanden is dat ongeveer drie maal de basisbehoefte.

Maar de verhoudingen zijn ook van belang: een kleine hond heeft relatief meer nodig dan een grote hond. Verschillen in ras, maar dus ook in individu en conditie kunnen veel schelen. Er kan hierbij gedacht worden aan groot en klein, jong en oud, zeer actief tot weinig actief, drachtig of niet, ziek of gezond. Al die zaken hebben invloed en moeten meegewogen worden.

Fabrikanten spelen hier handig op in door voor allerlei verschillende groepen aangepaste voeding te maken. Maar wie logisch nadenkt en eventueel overlegt met zijn dierenarts komt natuurlijk ook een heel eind.

De discussie brok versus verse vleesvoeding wordt hier niet gevoerd; waar het vooral om gaat is dat de maaltijd aan de geldende kwaliteitsnormen voldoet. Op basis van het vele wetenschappelijk onderzoek dat is gedaan heeft de Europese Pet Food Industrie Federatie met onafhankelijke onderzoekers samen voedingsrichtlijnen ontwikkeld. Deze zijn openbaar en online te vinden op de website van FEDIAF. Doordat fabrikanten van zowel brok als vers voer deze richtlijnen hanteren zijn er tegenwoordig nog maar hoogst zelden tekorten of schadelijke overschotten in diervoeding.

VERZORGING

INLEIDING

Houden van honden betekent zeker ook het goed verzorgen van honden. Dat wil zeggen dat de eigenaar er voor zorgt dat de hond gezond is, in goede conditie is en tevreden. De hond moet goede voeding krijgen, in de juiste hoeveelheid. De hond moet voldoende aandacht en lichaamsbeweging krijgen. Die lichaamsbeweging moet passen bij het ras, bij de natuurlijke aanleg en bij de interesse van de hond. Sommige honden hebben een uitdaging nodig om zich prettig te voelen, en verlangen meer dan alleen een wandeling. Andere honden zijn tevreden als ze maar bij de baas mogen zijn.

Ook de buitenkant van de hond moet verzorgd worden, waarbij de vacht natuurlijk het meest opvalt. Maar ook lichaamsopeningen, gebit, oren en nagels hebben verzorging nodig.

DE VACHT

Alle haren van de hond vormen samen de vacht. Die vacht beschermt het lichaam tegen invloeden van buitenaf. Bij de wolf, de wilde voorouder van de huishond, heeft de vacht door de eeuwen heen al bewezen uitstekend te functioneren.

Wat zijn de functies van de vacht?

• Bescherming

- Het harde dekhaar van de bovenvacht vangt de klappen op van mechanisch geweld zoals bij vechtpartijen, botsingen, stoten en of uitstekende takken waardoor de huid niet zo gemakkelijk beschadigt.
- Daarnaast beschermt het de hond tegen weersinvloeden.
 - De talg uit het talgkliertje maakt de vacht waterafstotend, houdt het haar soepel en beschermt tegen uitdrogen.
 - Door de dakpansgewijze ligging van de haren is het lichaam goed beschermd tegen vocht en wind.
- Een dikke vacht beschermt tegen water, wind en extreme kou of warmte. Door een dichte laag onderwol – van zacht donzig haar – wordt de lichaamswarmte op peil gehouden. De ondervacht functioneert namelijk als een isolatielaag tussen de hond en de buitentemperatuur, zowel bij kou als bij warmte. De dekharen zijn verbonden met een klein spiertje dat ervoor zorgt dat kraag-, nek- en rugharen rechtop gezet kunnen worden. Bij extreme kou zorgt de lucht tussen de haren ervoor dat de warmte tussen de laagjes wordt vastgehouden.
- De vacht rechtop zetten (het “borstelen”) heeft een “imponeer” functie. Als honden dreigen of bedreigd worden, maken ze zich op deze manier groter.

• Camouflage

Van oorsprong is de vachtkleur aangepast aan de omgeving waar het dier woont. Voor een roofdier is het belangrijk om niet op te vallen. Daarom zag je vaak in:

- bos- en berggebieden een grauwe of wildkleurige vacht (agouti).
- zandachtige streken een roodachtige vacht.
- de poolstreken een witte vacht.

Bij sommige rassen heeft de mens ingegrepen door de vachten zo te selecteren dat de vachtkleur juist contrasteert met de omgeving, zodat de hond goed herkenbaar is.

Denk bijvoorbeeld aan de witte berghonden die de kuddes moeten beschermen, of de overwegend witte terriers die zich moeten onderscheiden van de prooi.

• Waarneming

De snorharen, of sinusharen in het bijzonder, maar ook alle andere haren in de vacht zijn voorzien van tastzintuigjes waardoor de omgeving waargenomen kan worden.

Denk maar eens aan de reactie van een hond als die bijvoorbeeld plotseling geaaid wordt terwijl hij het niet in de gaten heeft. De hond zal al reageren voordat de hand de vacht raakt.

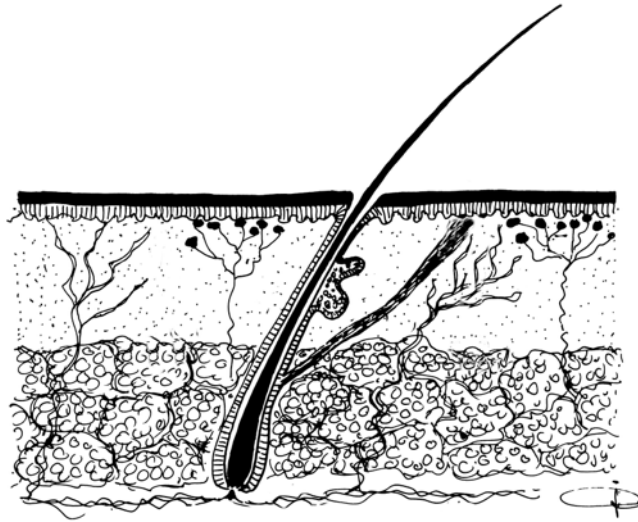
OPBOUW VAN DE VACHT

Een haar is dood materiaal – net als nagels – en bestaat uit een eiwit, namelijk keratine. In feite is een haar een hoornachtige huls die buigzaam en glad is en voorkomt in verschillende lengtes, diktes, stevigheid en vormen. Haren groeien uit haarzakjes, die in de huid zitten.

DE HUID

De huid is het grootste orgaan van het lichaam en heeft verschillende functies zoals:

1. De bescherming tegen invloeden van buitenaf.
2. Het voelen van prikkels, zoals temperatuur, aanraking en pijn.
3. De vormgeving van het lichaam.
4. De opslag van vitamines.
5. En dus ook de vorming van lichaamsbehaarung.

De huid is van buiten naar binnen onder te verdelen in 3 verschillende lagen, namelijk:

1. De opperhuid. Dit is een hoornlaag, en de bovenste laag bestaat uit dode cellen.
2. De lederhuid. Een dikke laag waarin haarzakjes zitten, maar onder andere ook zenuwuiteinden, talgkliertjes en bloedvaten.
3. Het onderhuids bindweefsel. Dit is een vetlaagje met daarin bloedvaten, en vormt de verbinding van de huid met pezen en spieren.

In de lederhuid liggen de haarzakjes, of haarfollikels. Van daaruit groeit de haar door de opperhuid naar buiten. Bij die haarfollikels zitten hele kleine spiertjes, waardoor de haren zich een beetje kunnen bewegen: denk aan kippenvel, of aan borstelen. Onder in de haarfollikels zit de haarkiem. Vanuit celdeling ontstaat en groeit daar de haar.

Tussen de haarfollikels en de opperhuid liggen talgkliertjes. Die produceren talg, een soort vet, dat er voor zorgt dat de haren en de huid soepel en vochtbestendig blijven.

In het binnenste van een haar vinden we pigmenten, die de haren hun kleur geven.

De verschillende vachtkleuren worden mogelijk gemaakt door deze pigmenten. Alle vachtkleuren die we kennen, ontstaan uit slechts twee typen pigmentkorrels:

- Het rood/blonde pheomelanine,
- Het zwart/bruine eumelanine.

Of de vacht steil of krullend is, wordt bepaald door de vorm van het haarzakje:

- Bij recht haar is het haarzakje rond
- Bij krullend haar is het haarzakje plat. Hoe platter het haarzakje, hoe sterker de krul.

Verschillende haren in één vacht

Aan de buitenkant zien we het dekhaar. Dat is het haar dat steviger en langer is. Deze haren functioneren als de jas van de hond. Er bestaan ook heel harde dekharen die we grannen noemen.

De onderwol is vaak anders van kleur en dunner. De ondervacht functioneert oorspronkelijk als isolatie.

Snorharen vinden we alleen op het hoofd. De officiële benaming van dit soort haren is sinushaar. Deze sinusharen hebben veel tastzintuigen rond de haarwortel zitten waardoor ze zeer gevoelig zijn voor druk van buitenaf. Ze dienen om waar te nemen of bijvoorbeeld een opening ruim genoeg is om doorheen te gaan.

Er zijn verschillende vachttypes, en elk heeft zijn eigen verzorging nodig.

Soorten vacht

Er zijn genetisch gezien maar een paar verschillen in vacht, maar per ras en in de volkmond hebben die vaak verschillende namen gekregen. Heel eenvoudig gezegd is er lang haar en kort haar. Maar binnen lang en kort zijn er variaties. Zo is een Beagle kortharig, maar de stokharige vacht van een herder ook.

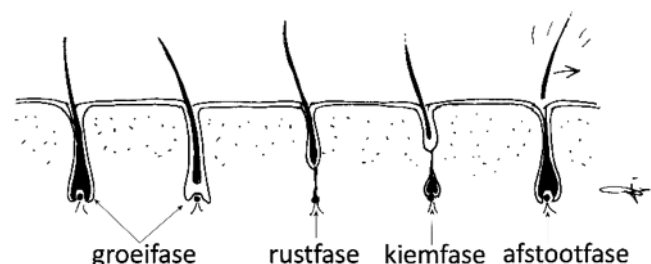
Er is een gen voor baard. Dat gen zorgt ervoor dat de voorsnuit van een hond een langere vacht heeft, maar het heeft ook invloed op de rest van de vacht. Als het gen voor baard aanwezig is, wordt een korte vacht langer. Bij sommige rassen heet die vacht dan ruwhaar, maar in andere rassen wordt zo'n zelfde vacht draadhaar genoemd. Trimmers spreken bij dit vachttype over plukvachten.

Als het gen voor baard aanwezig is bij een langharige hond, zoals bijvoorbeeld bij de vacht van een Border Collie, dan verandert die vacht in een doorgroeivacht. Dit wordt meestal ook langhaar genoemd, maar het is dus meer dan dat. Een Border Collie is sowieso een langhaar, maar met het gen voor baard krijgt de Border Collie een vacht zoals we die kennen bij een Bearded Collie.

Een langharige bearded vacht, een vacht met een baard dus, is aanzienlijk langer dan een langhaarvacht zonder dat gen voor baard.

De vacht kan natuurlijk ook nog gekruld of ongekruild zijn. Krul kent ontelbaar veel variaties. Zo heeft een Curly Coated Retriever een krulvacht, net zoals een Poedel en een Barbet. Alles is mogelijk, van heel grove krullen tot vrijwel kroes.

Een krulvacht kan kort zijn, zoals bij een Chesapeake Bay Retriever, of lang, zoals bij een Curly Coated Retriever. Maar ook een krulvacht met baard is mogelijk. Een Laekense Herder heeft een korte vacht met krul en baard, een Barbet heeft een lange vacht met krul en baard.

De groei van de haren

De levenscyclus van een haar bestaat uit een aantal fasen.

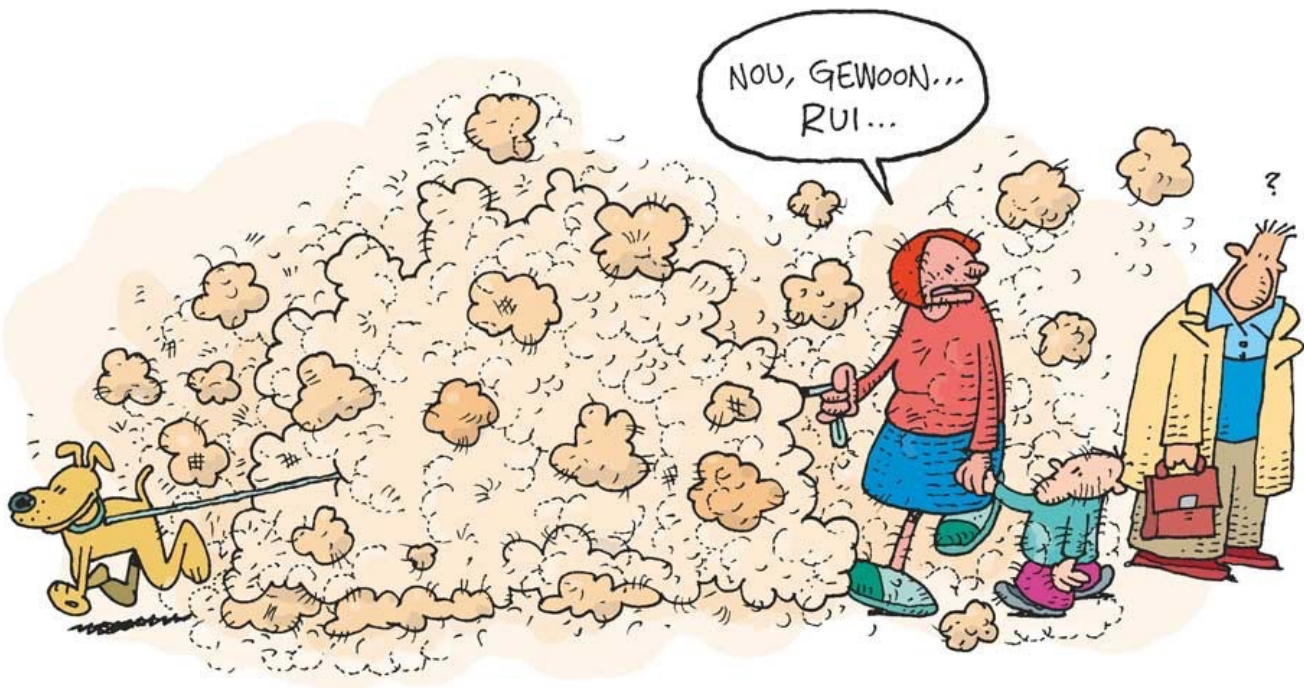
De verschillende fasen zijn:

1. De groeifase (die het langst duurt)
2. De rustfase
3. De kiemfase

Hierna volgt het uitvallen van de haar, oftewel de rui (afstootfase).

De groei van een haar begint in de haarkiem onder in het haarzakje. Daar vindt celdeling plaats, en daardoor groei. De haar wordt naar boven gedrukt. Als de haar op lengte is (dit is genetisch vastgelegd), dan ontwikkelt zich onderin het haarzakje een nieuwe haar. Tussen de oude en de nieuwe haar zit een soort breekpunt.

Haren vernieuwen zich dus constant, en het is bij de meeste vachten daarom raadzaam regelmatig te kammen of te borstelen. Dan kan er meteen gecontroleerd worden op wondjes, bultjes, irritaties, teken en andere parasieten. Bovendien zullen er dan minder haren op meubels en kleren terecht komen. Als de honden goed gewend zijn aan borstelbeurten ondergaan ze die als een lekkere massage en wat extra aandacht.

Bij sommige vachttypes lijkt het wel eens of de hond zijn complete vacht verliest. Op dat moment is de hond in de rui.

De rui wordt beïnvloed door uitwendige factoren zoals de hoeveelheid licht, de lichtintensiteit en de buitentemperatuur, maar ook door inwendige zaken zoals voeding, hormonen, stress, erfelijkheid en medicijnen. Bij een teef bepaalt de cyclus voor een groot deel de rui. De hormonen hebben heel veel invloed op haar vacht, en zorgen ervoor dat ze als ze dekrijp is dik in de vacht zit, terwijl ze na een nest haar haren verliest.

Reuen ruien vaak tweemaal per jaar en wel in het voorjaar en in het najaar. Als ze voornamelijk buiten wonen hebben ze in de zomer en winter een op het jaargetijde aangepaste vacht. Dat geldt voor honden met een stokharige vacht, zoals wolven die hebben. Voor honden die binnen leven, in een kunstmatig verwarmde omgeving geldt dat nauwelijks nog. Moeder natuur raakt dan ook nog wel eens van slag, al blijft het verschil tussen de zomer- en wintervacht soms wel zichtbaar. De zomervacht is dan minder vol en heeft geen of weinig onderwol. Vaak zit deze vacht ook niet zo vast als de dikke(re) wintervacht. Deze authentieke vachten, bestaande uit een onder- en een bovenzacht, ruien meestal in korte tijd. Dat is de normale manier van ruien.

Huishonden kennen ook andere soorten rui. Sommige vachten verharen in delen, bijvoorbeeld eerst de rug, dan de flanken en dan de rest. En veel honden kennen ook een doorlopende verharing, waarbij iedere haar uitvalt op het moment dat die rijp is, zoals dat ook bij de mens gebeurt. Dit soort verharing hoort bij de knipvachten.

Bij haaruitval is er niet automatisch sprake van rui. Sommige huidkwalen gaan gepaard met haarverlies. Zodra wordt vermoed dat de hond lijdt aan een huidaandoening moet de dierenarts worden ingeschakeld, vooral omdat een aantal aandoeningen besmettelijk kunnen zijn voor de mens, zoals schurft en ringworm.

Bij vachten met ondervacht (of onderwol) begint meestal eerst de bovenzacht (of dekharen) los te laten en na een aantal weken volgt de ondervacht. Bij een dergelijke dubbele vacht met rechte dekharen zullen de haren spontaan uitvallen. Bij een ruw-, of draadharige vacht blijft het haar hangen tussen de andere haren. Het oude haar zit zo los dat het er gemakkelijk uitgetrokken kan worden tijdens een pluk- of trimbeurt. Dit worden plukvachten genoemd.

Bij krullende vachten kunnen losse haren in de krul blijven hangen en die moeten er uit worden gekamd. Als dit niet wordt gedaan, zullen de oude en nieuwe haren zich met elkaar vervlechten en zo ontstaan koord- of viltvachten.

Erfelijke aanleg bepaalt hoe lang een haar groeit: het kan variëren van enkele weken tot jaren achtereen. De hond kan voor diverse onderdelen van het lichaam een verschillende aanleg hebben qua haarlengte. Zo groeit een mensenhaar bijvoorbeeld 2 tot 6 jaar)

De hond zelf heeft meestal weinig last van het verhareren. Toch kan hij een handje geholpen worden door hem in deze ruiperiode dagelijks te borstelen en te kammen, zodat losse haren zo snel mogelijk verdwijnen. Honden die in de rui zijn mogen ook best een keertje extra gewassen worden. Of anders, bij rassen die liever niet in bad gedaan worden, kunnen ze een keertje extra zwemmen. Het droogblazen na het bad zorgt ervoor dat veel oude haren loslaten.

Als de vacht goed verzorgd is kan de broodnodige lucht bij de huid komen. Een gezonde vacht gaat samen met een gezonde huid.. De huid moet glad, soepel en vrij van schilfers en parasieten zijn, en mag niet vies ruiken. Een mooie glanzende, volle vacht heeft te maken met erfelijke aanleg, maar ook verzorging, voeding en milieu spelen daarbij een grote rol.

VACHTTYPES

Door selectie zijn er verschillende vachttypes gecreëerd die elk op een specifieke manier verzorgd moeten worden. Er zijn heel veel verschillende types, maar deze lesstof beperkt zich tot een grove indeling.

Er wordt onderscheiden:

- **Kort- en gladhaar**

Honden met dit type vacht verharen eigenlijk het hele jaar door. De dekharen zijn kort en de ondervacht is niet of nauwelijks aanwezig.

De verzorging van deze vacht bestaat uit het regelmatig borstelen met een rubberen of noppenborstel.

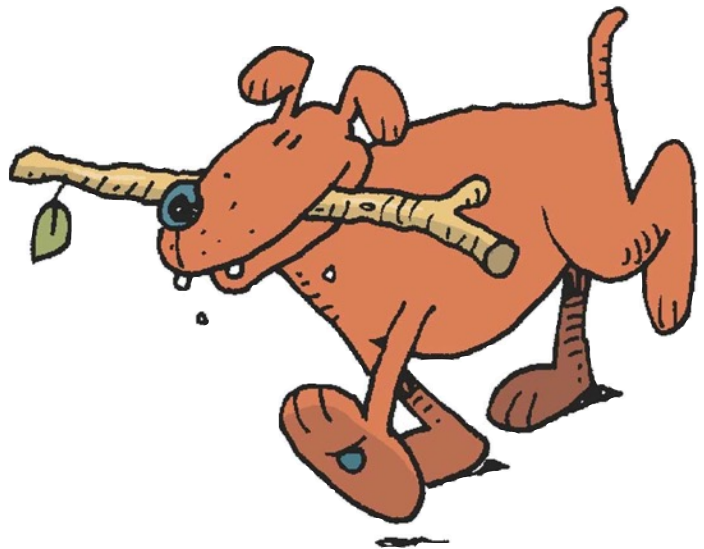
Voorbeelden van rassen met dit vachttype zijn: Foxterrier Gladhaar, Dobermann, American Staffordshire Terrier, Boxer, Greyhound, Dalmatische Hond

- **Stokhaar**

De stokharige vacht is een dubbele vacht in verschillende lengtes. Genetisch gezien hoort stokhaar bij korthaar.

De verzorging bestaat uit het borstelen en ontwollen tijdens de ruiperiode.

Voorbeelden van rassen met dit vachttype zijn: Duitse Brak, Franse jachthonden, Duitse Herder, Hollandse Herder.

- **Ruw- of draadhaar**

Dit type beharing wordt ook wel stekelhaar genoemd. Zoals hiervoor al te lezen was is dit genetisch een korthaar, maar met het baard-gen. De dekharen in dit type vacht staan onregelmatig ingeplant en zijn niet altijd recht. De verschillen zitten vooral in de hardheid en lengte van de bovenvacht. Ruwharige vachten zijn altijd dubbel. Dit zijn vachten die gemiddeld tweemaal per jaar volledig worden vervangen op het moment dat de hond "plukrijp" is. Wat rijp is, kan geplukt worden, dus de verzorging van dit vachttype bestaat uit het plukken (het uittrekken van de dode dekharen) tijdens de ruiperiode. Tussen deze periodes in wordt de vacht geborsteld en/of gekamd.

Voorbeelden van rassen met dit vachttype zijn: Dashonden Ruwhaar, Basset Griffon Vendeen, Duitse Staande Hond Draadhaar, Foxterrier Draadhaar, Hollandse Herder Ruwhaar, Laekense Herder, Deerhound.

- **Langhaar**

Dit zijn lange vachten met ondervacht, waarbij de lengte vooral zit in de beharing aan de oren, benen, staart en borst. De hoeveelheid verzorging is afhankelijk van de lengte van het haar. Bij het langere haar ontstaan gemakkelijk klitten.

Vachtverzorging bestaat bij deze honden veelal uit veel kammen, borstelen en ontwollen tijdens de ruiperiode.

Voorbeelden van rassen met dit vachttype zijn: Chow Chow, Keeshond, Newfoundlander, de Setters, Spaniels, Grote en Kleine Münsterlander, Stabijhoun, Drentsche Patrijshond, Duitse Staande Langhaar, Amerikaanse Cocker Spaniel.

- **Langharig met baard**

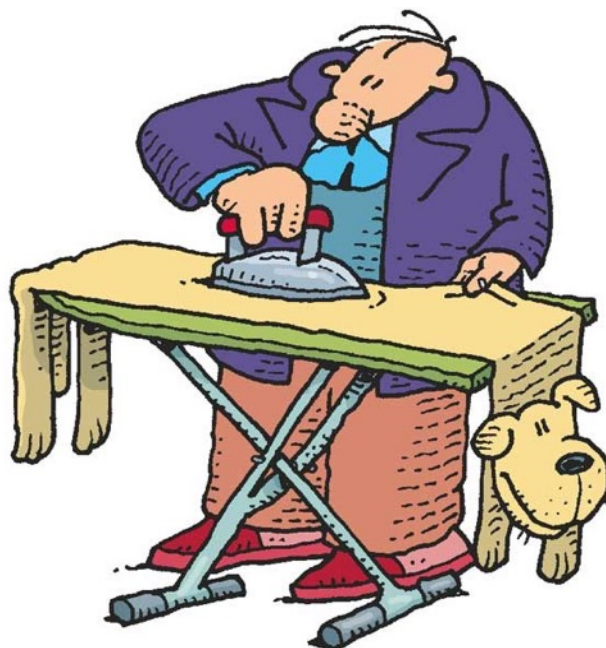
Dit zijn de zogenaamde doorgroeivachten. Honden met deze vacht verharen het hele jaar door maar omdat de losse haren blijven hangen in de vacht lijkt het alsof deze honden nooit verharen. Ze moeten dan ook regelmatig een borstel- of kambeurt ondergaan. Sommige van deze rassen worden in model geknipt of geschoren.

Voorbeelden van rassen met dit vachttype zijn: Kerry Blue Terrier, Lagotto Romagnolo, Poedel, Bichon Frisé, Bearded Collie, Lhasa Apso, Maltezer.

- **Koordvachten**

Bij koordvachten overheerst meestal de onderwol. Als de vacht verhaart, blijven de losse haren hangen. Als er niet gekamd wordt, gaan deze vachten vervilten. Om er voor te zorgen dat er geen grote verstikkende plakken ontstaan, worden deze vachten bij de verzorging gescheurd. Zo ontstaan de koordvachten.

Voorbeelden van rassen met dit vachttype zijn: Komondor, Puli, Bergamasco, Pyreneese Herder.

DE FLATCOATED HOND
VERGT VEEL VERZORGING

• Haarloos

Dit zijn de naakthonden. Ze hebben niet of nauwelijks beharing. Hun huid heeft intensieve verzorging nodig: regelmatig baden, insmeren met lotion, zonnebrandcrème gebruiken.

De Peruaanse naakthond heeft geen baard en daardoor is de haarloze variant vrijwel geheel haarloos. De behaarde versie heeft soms een langharige, meestal een stokharige vacht. De Chinese Naakthond heeft wel een baard en daardoor is de haarloze variant gekuifd en heeft hij sokjes. De behaarde variant, de Powderpuff, heeft lang haar en een baard, hoewel die over het algemeen wordt weggeschoren.

VERZORGING

De vacht

Bij de verzorging van de hond hoort niet alleen aan het kammen en/of borstelen, knippen en plukken, maar voor sommige rassen ook het wassen en föhnen van de vacht. Ook nagels, gebit, en lichaamsopeningen hebben aandacht, en soms verzorging nodig.

Het hangt van de hond en van het ras af hoe vaak, en òf hij gewassen moet worden. Bij sommige rassen gaan de showhonden regelmatig in bad, bijvoorbeeld honden met lang haar zoals de Maltezer, Lhasa Apso, of honden met showvachten zoals de Poedel of Amerikaanse Cocker Spaniel. Deze honden hebben vachten die veel aandacht vragen. Bij andere rassen worden ook showhonden niet gewassen, maar wel goed gekamd en geborsteld. De meeste honden hoeven niet gewassen te worden tenzij ze een “lekker luchtje” van buiten meenemen. Niet alle honden vinden wassen prettig, maar soms is het pure noodzaak.

Kammen en borstelen is voor bijna alle honden noodzakelijk. De huid moet lucht krijgen om gezond te blijven. Een ondervacht kan vervilten, en ook klitten kunnen problemen aan de huid geven. Dan wordt het doorkammen van de vacht een pijnlijke zaak. Een regelmatige kambeurt kan dat voorkomen. Ook wordt met borstelen de talg door de vacht verspreid, wat een mooie glans geeft.

De oren

De binnenoren moeten regelmatig gecontroleerd worden. Normaal gesproken zal een gezond oor geen extra verzorging nodig hebben. Het oor kan zichzelf goed schoonhouden. Mocht het oor viezer zijn dan anders dan zijn er oorcleaners in de handel om oren mee schoon te maken, maar ook gewone babybillendoekjes zijn uitermate geschikt. Vieze oren moeten wel in de gaten gehouden worden, want overmatig oorsmeer kan duiden op problemen.

Als een hond veel met zijn hoofd schudt, als het oor stinkt, als hij (soms tot bloedens toe) aan zijn oren krabt, of langs vloeren of muren schuurt is er iets mis. Het kan zijn dat hij last heeft van een oorontsteking of oormijt, of misschien zit er een grasaar in het oor. In al deze gevallen is er geen andere optie dan een bezoek aan de dierenarts.

Gebruik **nooit** wattenstaafjes. Het vuil wordt daardoor alleen dieper het oor in geduwd.

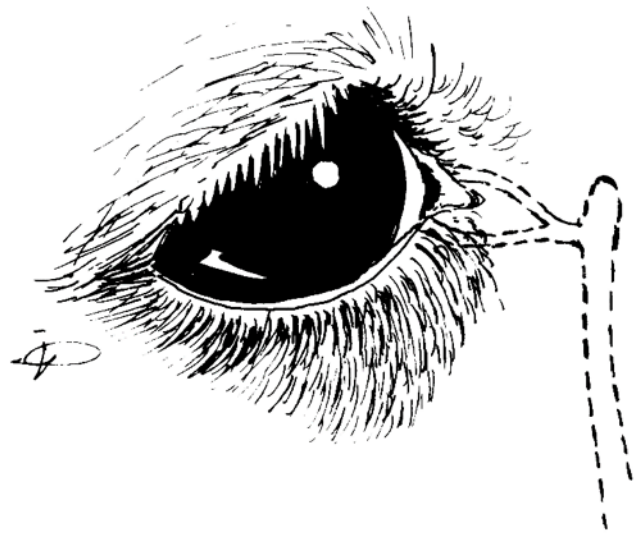
De ogen

In de ooghoeken zitten traanbuisjes, die traanvocht aanvoeren. Dat traanvocht heeft een antibacteriële werking, en is van groot belang om het oog vochtig, maar ook schoon te houden. Door het knippen met de ogen voert het traanvocht vuil naar de binnenste ooghoek.

De hond heeft een derde ooglid, het knipvlies, dat zich vanuit de binnenste ooghoek over de oogbol kan sluiten. Dit derde ooglid heeft, net als het bovenste en onderste ooglid, een beschermende functie.

Als de traanbuisjes goed functioneren, is er weinig oogverzorging nodig. Bij verstopte traanbuisjes kan het oogvocht niet afvloeien via de traanbuis, dus dan loopt het vanuit de ooghoek over de vacht naar beneden. Dit veroorzaakt bruinrode traanstrepen. Bij een hond met tranende ogen moet het vuil regelmatig uit de ooghoeken verwijderd worden. Dat kan met een niet-pluizend doekje, of met een vinger.

Grote, ronde ogen van sommige kleinere honden zijn kwetsbaarder dan de meer gesloten, amandelvormige ogen.

Het gebit

Het is bij een puppy goed om regelmatig naar het gebit te kijken. Als dat vaak gebeurt zal hij het normaal gaan vinden, en het gemakkelijk toelaten. Dat is niet alleen fijn voor de eigenaar, maar ook voor de dierenarts, of voor het onderdeel "gebit tonen" dat op elke tentoonstelling verplicht is.

Bij dat oefenen kan meteen worden gekeken of de tandjes goed wisselen. Soms blijven de hoekmelktanden staan als de blijvende hoektanden doorkomen. Als de nieuwe tand achter de melktand staat, dan is ingrijpen niet nodig. Staat de nieuwe tand ernaast waardoor de melktand de nieuwe tand naar binnen drukt, dan is ingrijpen meestal noodzakelijk. Er kan namelijk een foute gebitsstand ontstaan. Wanneer een melktand getrokken moet worden is het raadzaam om naar een specialist te gaan, want door het te vroeg trekken van een melktand kan de vaste tand beschadigd worden. Alleen een specialist kan dat goed beoordelen.

Soms prikt de hoektand van de onderkaak in het tandvlees van de bovenkaak. Dat doet natuurlijk pijn, en de kaken kunnen niet meer normaal doorgroeien. Ook dan moet ingegrepen worden.

Als een hond niet of moeizaam eet, is het verstandig om het gebit te controleren op vreemde voorwerpen tussen tanden of kiezen, zoals houtsplinters of takjes.

Een hondengebitt kan heel goed gepoetst worden. Dat kan met een (vinger)tandenborstel en hondentandpasta of een speciaal tandenpoetsdoekje. Er zijn ook vloeistoffen verkrijgbaar die gebitsreinigend werken. Door een pup van het begin af aan te wennen aan poetsen kan veel narigheid voorkomen worden. Ook kluiwen op botten kan helpen een gebitt schoon te houden.

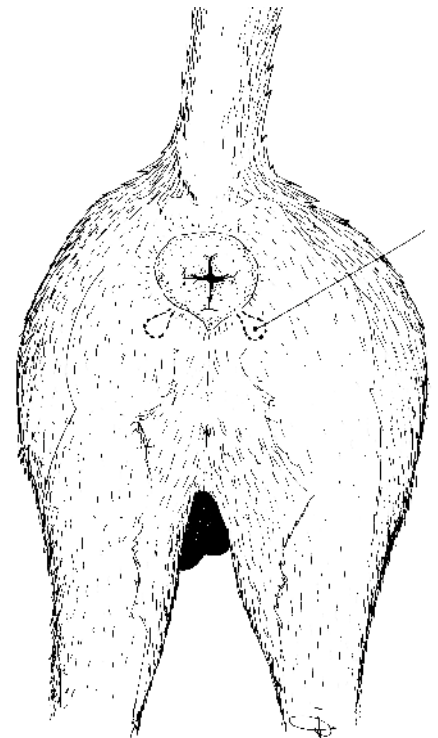
Geelbruine verkleuring op de tanden en kiezen is tandsteen. Bij een sterk verwaarloosd gebitt kan die tandsteen een dikke grijze laag vormen en behoorlijk stinken. Tandsteen is erg slecht voor het gebitt, en kan er uiteindelijk toe leiden dat tanden uitvallen.

Vorkomen is ook hier weer beter dan genezen.

Verzorging van de anus

Soms gaat een hond "sleetje rijden". Hij verplaatst de voorpoten, terwijl hij met zijn achterste over de grond schuurt. Dan zijn meestal de anaalzakjes verstopt.

In de kringpiero van de anus heeft de hond anaalzakjes. Deze anaalzakjes bevatten een geurstof waarmee de hond zijn ontlasting markeert. Als een afvoergang van dat zakje verstopt raakt krijgt een hond daar last van, en zal de dierenarts de anaalzakjes moeten leegdrukken. Een ervaren eigenaar kan dit ook zelf doen.

De penis

De meeste reuen houden hun penis door te likken zelf schoon. Een eigenaar kan bij het schoonhouden helpen door het haar op de punt van de voorhuid weg te knippen.

Sommige reuen hebben aanleg voor een voorhuidontsteking. De ontsteking gaat gepaard met lichtgroene/gele, plakkerige druppel(s). Voorhuidontsteking komt vaak terug. Door de penis regelmatig met bijvoorbeeld schoon water of een speciale voorhuidcleaner te spoelen kan de eigenaar dit onder controle houden. Als het te erg wordt dan is een gang naar de dierenarts nodig. Vaak wordt castratie geadviseerd. Hoewel castratie bij opgroeiende reuen meestal goed helpt is het een zeer rigoureuus middel. Als een hond ouder wordt kalmeren de hormonen en daarmee over het algemeen ook de voorhuidontstekingen.

De vulva

De meeste teven zullen de vulva door te likken zelf schoonhouden. Voor de hygiëne kan het langere haar rondom de vulva eventueel weggeknipt worden.

Tijdens de loopseheid heeft de teef een meestal bloederige afscheiding. Dat is normaal. Als de teef vocht verliest terwijl ze niet loops is, bestaat er kans op een ontsteking. Dat kan vaginaal zijn, maar het kan ook ernstiger zijn en een baarmoederontsteking betreffen. In dat geval stinkt de uitscheiding. Dat is een noodgeval, en een onmiddellijk bezoek aan de dierenarts is noodzakelijk.

De voeten

Honden lopen op hun tenen: ze zijn teengangers. De mens loopt op de hele voet, en is een zoolganger.

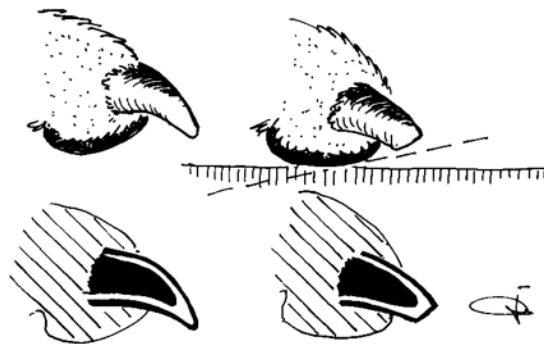
De stevige verende teenkussentjes, of voetzolen, horen in een goede conditie te zijn om pijn en ongemak te voorkomen. Daarom moeten ze regelmatig worden nagekeken op verwondingen, splinters en kloven. Kleine sneetjes en kloofjes kunnen worden gereinigd en vervolgens worden ingesmeerd met wat calendulazalf, honingzalf of vaseline. Grotere verwondingen moeten door de dierenarts worden behandeld.

Het haar dat tussen de tenen en voetzolen van een hond groeit moet kort worden gehouden. Het houdt stof en gruis vast en kliit makkelijk. In de winter kan er sneeuw aan blijven plakken. Bij sommige rassen is het weghalen van het haar tussen de tenen niet toegestaan op shows, omdat dat haar deel uitmaakt van de rasstandaard.

De nagels

Normaal gesproken slijten nagels vanzelf af. Zeker als een hond regelmatig over asfalt of andere harde bestrating loopt.

Als de nagels te lang worden geeft dat problemen. Ze drukken de tenen omhoog, waardoor de stand van het been uit balans raakt wat veel pijn kan veroorzaken. Als de nagels aan de binnenkant van de voorbenen (de duimpjes) of de Hubertusklaauwen aan de achterbenen te lang worden, groeien ze rond. Soms groeien ze zelfs in het vlees. Sommige honden houden hun nagels zelf kort door ze af te bijten maar het is wel zaak om dit goed te controleren.

Het knippen of vijlen van nagels vergt enige handigheid. Er zijn verschillende nageltangen te koop, en om te vijlen voldoet een ijzervijl prima. Pas op dat het roze gekleurde “leven” niet geraakt wordt. Daarin knippen kan een flinke bloeding veroorzaken en is uiteraard zeer pijnlijk voor de hond. Bij nagels met veel pigment is dat “leven” niet altijd goed te zien. Ook hierbij is het belangrijk om een puppy al vroeg te laten wennen aan voetverzorging. Veel honden houden vinden het vervelend als hun voeten worden vastgehouden

Er bestaat een eenvoudige vuistregel voor het bepalen van de juiste lengte van de nagels van de hond: als de hond staat, mogen de nagels de grond net niet raken.

Controle na de wandeling

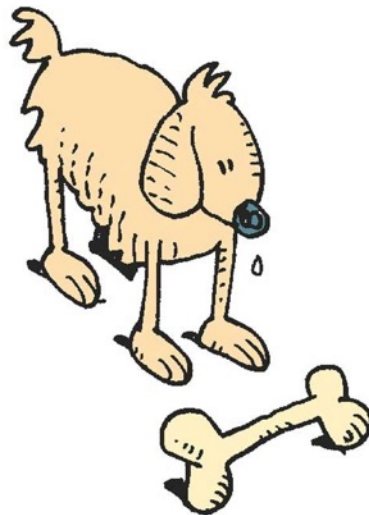
Na (zomerse) wandelingen in bossen en velden is het belangrijk de hond te controleren op grasaren, maar ook op teken en andere meelifters.

Grasaren hebben een scherpe punt aan de voorkant en aan de achterkant kleine weerhaakjes. Hiermee zetten ze zich vast aan de vacht van de hond. Door de weerhaakjes kan de grasaar alleen maar naar voren bewegen en dringt makkelijk door de huid heen. Vaak zitten ze tussen de tenen, voetzolen of in de oren, maar ze kunnen overal in het lichaam voorkomen. Ze dringen ver het lichaam in, en kunnen grote problemen veroorzaken doordat de plek gaat ontsteken.

Teken komen in Nederland steeds meer voor. Niet alleen de inheemse teek, maar ook sommige exotische teken zijn hier inmiddels ingeburgerd. Ze kunnen serieuze ziekten overbrengen. Haal een teek meteen weg met een speciale tekentang of met lange nagels. Die moeten vlak op de huid, dus tussen de teek en de huid geplaatst worden. Dan rustig draaien, zodat de teek in zijn geheel loslaat.

Voorkomen is natuurlijk beter dan genezen, en er zijn allerlei middelen beschikbaar om teken tegen te houden. Helaas is geen enkel middel onfeilbaar, en zal elke hond vroeg of laat met teken te maken krijgen.

Colofon

Carla Dusseldorp

Marjoleine Rosendaal

Mirjam Lumkeman

Cartoons - Wim Steenhagen

Illustraties - Jan Coppens

Als basis diende “Kynologische Kennis I” door
Elly Weijnenborg, Theo van der Horst en Jan Coppens

Met dank aan “Rauw voer, Natuurlijk in de voerbak”. Auteur Dr. Ing. Joeke Nijboer